

Mellomstore byområder

Utredningsarbeid NTP 2022-2033

Forum for stedsutvikling, Arendal 31. juni 2018

Malin Bismo Lerudsmoen

By – stadig viktigere satsingsområde for staten

NTP 2014-2023:

- Nullvekstmålet for persontransport med bil
- Rammeverk for helhetlige bymiljøavtaler
- 50/50-prosjektene: tilskudd til kollektivinfrastruktur av nasjonal interesse
- 26,1 mrd. kr i ufordelt bypott – 0,9 mrd. Kr/år til belønningsordningen

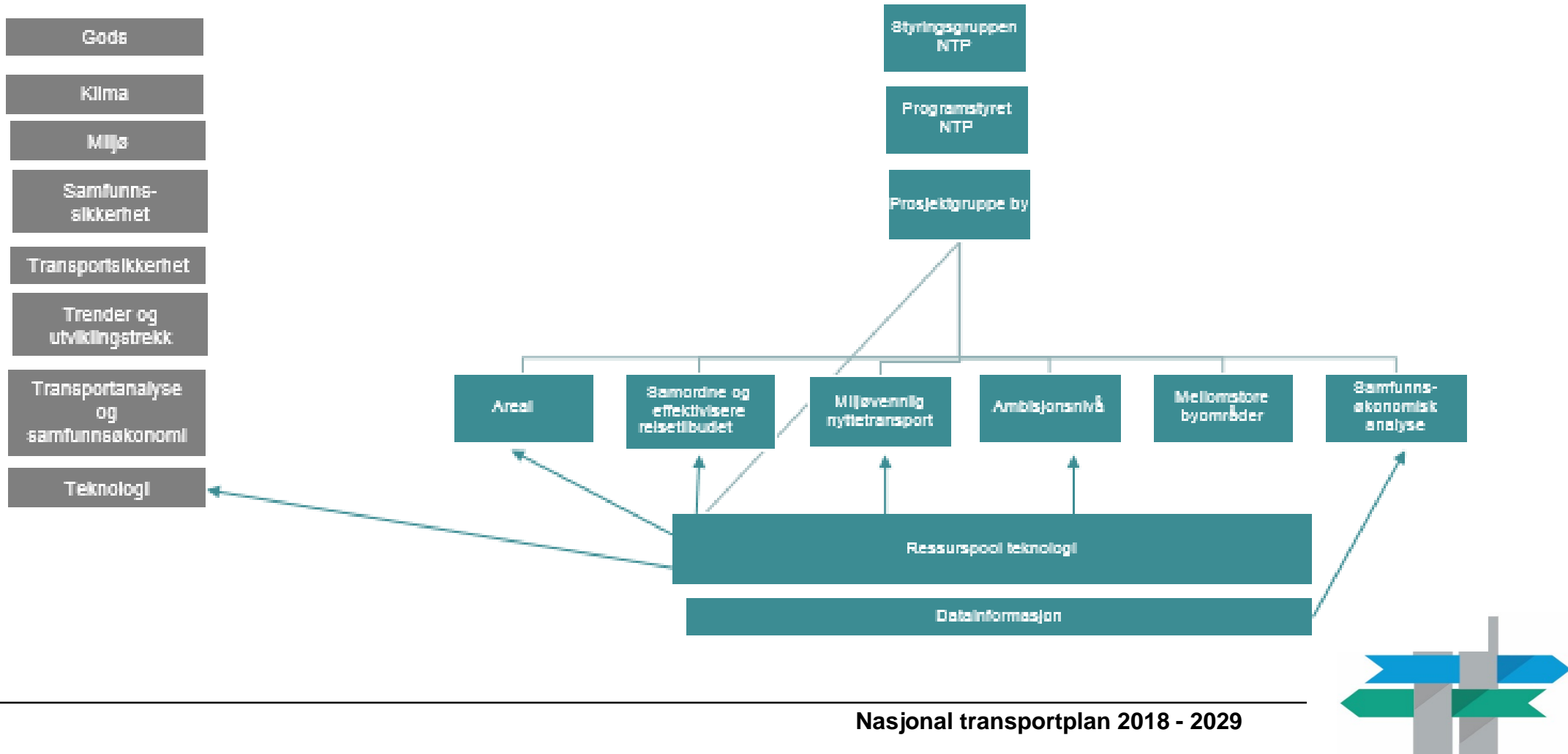
NTP 2018-2029

- Nullvekstmålet videreføres
- Byvekstavtaler (bymiljøavtaler + byutviklingsavtaler) og byutredninger
- 66,4 mrd. kr i ufordelt bypott – 1,4 mrd. kr/år til belønningsordningen

2022-2033: Hva nå?

Organisering av byarbeidet - NTP 2022-2033

Tredelt byfokus

1. Byområdene som er aktuelle for byvekstavtaler

- Vil fortsatt ha hovedprioritet
- Viktige spørsmål i tverretatlig utredning: areal, samordning av reisetilbudet, vurdering av andre ambisjoner

2. Byområdene som er aktuelle for bypakker

- Uavhengig av statlige veg-/baneprosjekter har Statens vegvesen en rolle i bompengeproposisjoner
- Tverretatlig utredning: Statens rolle i disse byene? Endringer i forhold til i dag?

3. Mindre byområder

- Utredning i Statens vegvesen: Mer helhetlig praksis for transportetatenes arbeid med mindre byområder?

Oppdrag

Strategi for hvordan transportetatene skal jobbe med mindre byområdene som ikke er aktuelle for byvekstavtaler

Avgrenset til byområder som er aktuelle for bypakker

- Lokale initiativ er med på å avgjøre hvilke byområder som omfattes
- Uavhengig av statlige veg-/baneprosjekter har staten en rolle i bompengeproposisjoner
- Tverretatlig utredning: Statens rolle i disse byene? Endringer i forhold til i dag?

Innspill til bystrategi skal leveres 15. oktober.

Arbeidsgruppe bestående av transportetatene og representanter fra KS:

- Natasa Zivkovic og Kirsten Hegsvold fra Jernbanedirektoratet
- Bente Fuglseth, Silje Hjelle Strand og Malin Bismo Lerudsmoen fra Statens vegvesen
- Eli N Ruud-Olsen fra Innlandet (Hedmark og Oppland fylkeskommune)
- Niklas Cederby fra Vestfold fylkeskommune

Bompengeprosjekter i Norge

● Bompengesamling på vegger

● Bypakker (bomringer i byer)

● Bompengesamling på ferjer

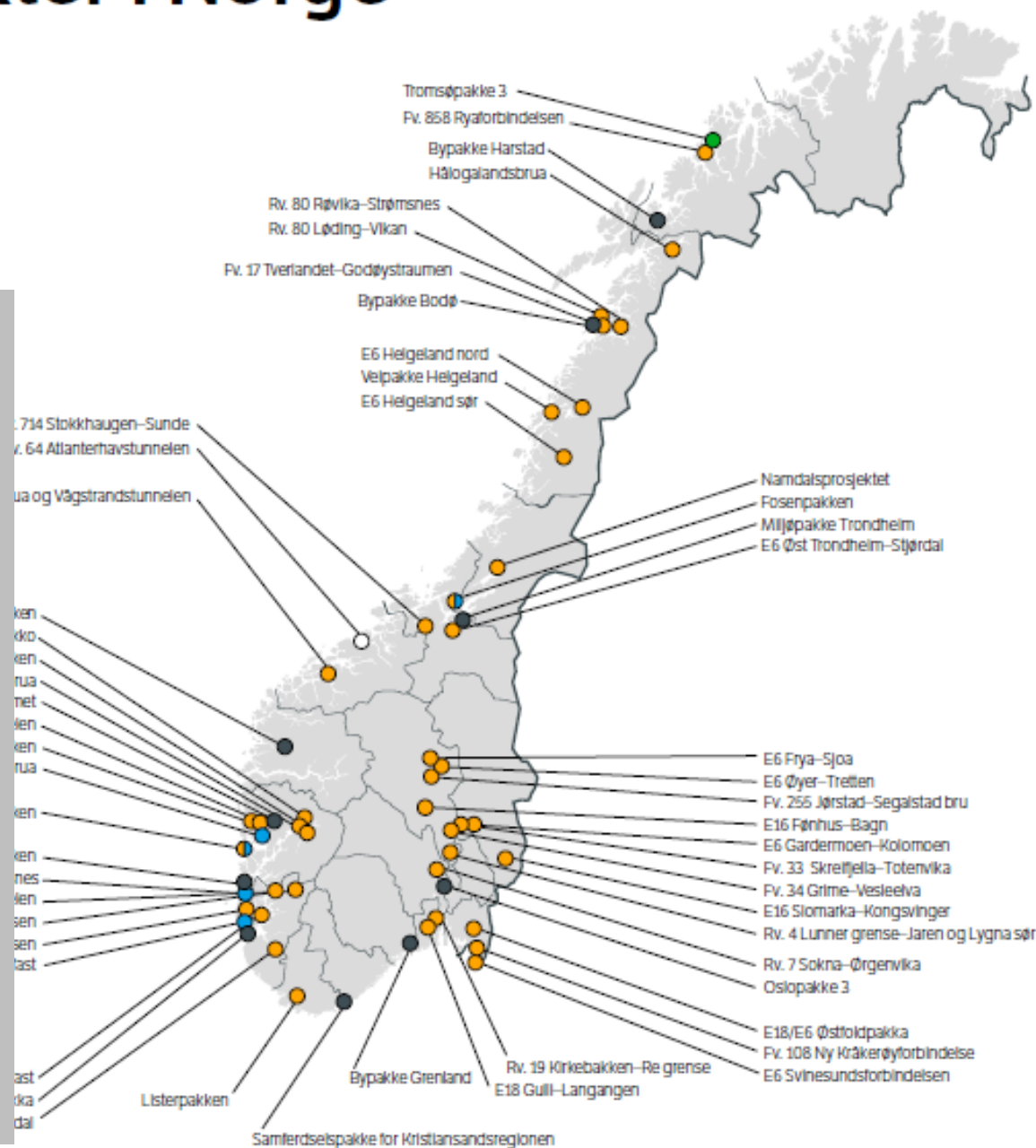
● Lokale byområder som har bypakker (bomringer i byer):

- Bypakke Harstad
- Bypakke Bodø
- Førdepakken
- Haugalandpakken

○ Man

I prosess:

- Tønsberg (planfasen)
- Ålesund (prinsippvedtak)
- Molde (midler i HP)
- Kristiansund (midler i HP)
- Hammerfest (prinsippvedtak)
- Narvik (prinsippvedtak)
- Sør-Varanger (prinsippvedtak)
- Mjøsbyen (nevnt i HP)
- Hønefoss (nevnt i HP)
- Farsund (nevnt i HP)
- Moss
- Arendal

Gruppens bidrag til bystrategi

Deloppgaver	Metode
Hva kjennetegner mellomstore byområder? <ul style="list-style-type: none">• Reisevaner, lokale mål og planer• Forventet befolkningsutvikling og trafikkvekst• Hvilke trender vil påvirke de mellomstore byområdene• Utfordringsbilde: Transport, klima og miljø, arealutvikling, folkehelse	Eksisterende litteratur Samling med kommuner og fylkeskommuner 1. mars
Muligheter i de mellomstore byene <ul style="list-style-type: none">• Potensialet for overgang fra bil til henholdsvis gange, sykkel og/eller kollektivtransport• Aktuelle virkemidler• Relevansen av nullvekstmål i mellomstore byområder	RVU-analyser ++ (konsulentoppdrag)
Strategi for transportetatenes arbeid i byområder som ikke er aktuelle for byveksttaler <ul style="list-style-type: none">• Mål og ambisjoner• Prinsipper for bypakker i mellomstore byområder• Virkemidler/Areal og transportutvikling• Samarbeid mellom aktører• Eventuell utvidelse av byveksttaleordningen?	Intervju med aktuelle personer som har erfaring med bypakkearbeid Workshop ++

Noen relevante kjennetegn og utfordringer/muligheter

- Bilavhengige strukturer -> **høy bilandel**, også på korte turer
- **Spredt arealstruktur** -> utfordrende å utvikle et kollektivtransporttilbud som har høy nok kvalitet til å konkurrere med biltrafikken
- Ikke like tydelige problemer med kø og lokal luftforurensing -> mer utfordrende å gjennomføre trafikkreduserende tiltak?
- Korte avstander i byområdet og **mer plass** -> større muligheter for å utvikle helhetlige gang- og sykkelanlegg?
- Færre innbyggere -> **mindre ressurser** og muligheter til opprustning av sentrum -> sårbart for **konkurransen fra kjøpesentre og nabobyer**
- Felles bo og arbeidsmarked mellom **flere likeverdige byer med korte avstander** -> konkurranse mellom byområdene, potensiale for kollektivtransport mellom byområdene
- **Press på etablering langs riksveg** påvirker sentrumsområdenes utvikling
- I by-/bompengepakker: Vegprosjektet utgjør stor del av pakken

Framtidsbilde

- Befolkningsvekst og bilbasert struktur -> økende kapasitetsutfordringer, luftkvalitet, folkehelse
- Mulighet til å motvirke dette ved å bygge opp under gode virkemidler som gir levende, miljøvennlig byer som er tilgjengelige for alle

	2016	2040	Prosent vekst
De ni aktuelle for byvekstavtaler	2 772 212	3 505 612	26 %
Mellomstore byområder*	678 674	828 800	22 %
Landet for øvrig	1 763 099	1 997 033	13 %
Sum	5 213 985	6 331 445	21 %
Andel bosatt i de ni største	53 %	55 %	
Andel bosatt i de mellomstore	13 %	13 %	

Kilde: SSB (Befolkningsframskriving med alternativ MMMM)

*Ålesund, Tønsberg, Moss, Haugesund, Sandefjord, Arendal, Bodø, Hamar, Halden, Larvik, Askøy, Harstad, Molde, Lillehammer, Horten, Gjøvik (byområder med tettsted over 20.000)

Innspill fra byområdene

fra Samling om transport og miljøutfordringer i mellomstore byer 1. mars

- Ønsker **byvekstavgift**. Ikke nødvendigvis en kopi av byvekstavgiftene slik de er i dag.
- Ønsker **forpliktelser** som gir retning
- Forpliktelser som inneholder konsekvenser av å si ja til feil bypolitikk (eks. tilrettelegge for næringsarealer utenfor sentrum)
- **Nullvekstmålet** – ser det som viktig for å oppnå attraktive byer.
- **Støtte til** å ta upopulære beslutninger
- **Gulrot**
- Virkemidler som retter seg mot transformasjon og ikke kun investeringer i transportinfrastruktur
- Støtte til å gjennomføre **arealplaner**.
- Se planer i sammenheng (eks. KVU og kommunedelplan)

	Byvekstavtale	By-/bompengepakker
Styringsmodell	<ul style="list-style-type: none"> • Krav om styringsgruppe der staten er leder • Portefølgestyling 	<p>Tydeligere statlig styring</p> <p>• Krav som hovedregel portefølgjestyres og basere seg på mål- og resultatstyring (ikke krav)</p>
Statlig finansiering	<ul style="list-style-type: none"> • Belønningsmidler • Midler til kollektiv, gang- og sykkeltiltak langs riksveg. • Midler til stasjons- og knutepunktutvikling • Finansiering av fylkeskommunale kollektivprosjekter (50/50) i de fire største. 	<p>Større statlig finansiering</p> <p>tiltak langs riksveg.</p>
Virkemidler	<ul style="list-style-type: none"> • Investeringstiltak på veg • Arealplanlegging og parkering • Knutepunktutvikling • Drift av kollektivtransport 	<p>• Investeringstiltak på veg</p> <p>Sterkere krav innen areal og restriktive tiltak</p> <p>grad brukes)</p>
Mål	<ul style="list-style-type: none"> • Nullvekstmålet • Bidra til å sikre bedre framkommelighet totalt sett ved å tilrettelegge for attraktive alternativer til private bil og en mer effektiv arealbruk og mer attraktive bysentre. 	<p>• Utvidet nytteprinsipp</p> <p>Nullvekstmålet er et absolutt krav</p> <p>og en framkommelighetsmåler på vegnettet.</p>
Måloppfølging	<ul style="list-style-type: none"> • Avtalte indikatorer byindeks, RVU, areal ++ 	<p>Omfattende måloppfølging</p>
Grunnlag	<ul style="list-style-type: none"> • KVV, KS1, Byutredning eller tilsvarende 	<p>Byutredninger eller tilsvarende som synliggjør virkemiddelpakker for å oppnå nullvekst</p>

Noen refleksjoner i gruppa så langt

- Det kan være hensiktsmessig å sette noen felles mål og ambisjoner som gir retning for arbeidet i mellomstore byområder
- Prinsipper for bypakker i mellomstore byområder: Hvilket handlingsrom er det i dag? Hva mangler?
 - Forpliktende samarbeidsavtaler om virkemidler og tiltak mellom stat, fylkeskommune og kommune i de mellomstore byområdene
 - Byutredningene er nyttig for å synliggjøre hvilke virkemiddel som nytter i de enkelte byområdene.
 - Virkemidler som retter seg mot transformasjon og ikke kun investeringer i transportinfrastruktur
 - Areal er essensielt
 - Nullvekstmålet gir tydelig retning

Spørsmål

- Hva er de største utfordringene i de mellomstore byområdene?
- Hva finnes av lokale virkemidler, og hvor eventuelt stopper det?
- Hvilken rolle skal staten ha i mellomstore byområder?
- Er det hensiktsmessig å formulere statlige mål for de mellomstore byområdene?
- Hvordan få til gode samarbeid mellom stat, fylke og kommune i mellomstore byer?
- Er det hensiktsmessig med forpliktende avtaler om virkemidler og tiltak mellom stat, fylkeskommune og kommune i de mindre byområdene?

malin.bismo.lerudsmoen@vegvesen.no

ntp.sekretariat@vegvesen.no

www.ntp.dep.no

